

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ХІРУРГІЇ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Проректор
з науково-педагогічної роботи

Едуард БУРЯКІВСЬКИЙ
«15 травня» 2024 року

ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ В ІНТЕРНАТУРІ
«ХІРУРГІЯ»

Галузь знань: 22 "Охорона здоров'я"
Складник освіти: післядипломна освіта, первинна спеціалізація
Спеціальність: Хірургія
Попередня освіта: Ступінь магістра за спеціальністю 222 "Медицина"

Програма підготовки в інтернатурі за спеціальністю «Хірургія» складена на основі Примірної програми підготовки в інтернатурі за спеціальністю «Хірургія», яка розроблена на основі Європейських стандартів післядипломної підготовки медичних спеціалістів (UEMS) з хірургії, відповідно до наказу МОЗ України від 22 червня 2021 року № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію».

Примірна програма підготовки в інтернатурі за спеціальністю «Хірургія» затверджена Наказом МОЗ України від 14.07.2022 р. № 1219.

Розробник:

д.м.н., професор Володимир ГРУБНИК, к.м.н., доцент Сергій ПОЛЯК, к.м.н., Євгеній Койчев

Програма підготовки в інтернатурі «Хірургія» затверджена на засіданні кафедри хірургії
Протокол № 4 від «08» 03 2024 року

Завідувач кафедри хірургії
д.м.н., професор

Володимир ГРУБНИК

Програма підготовки в інтернатурі «Хірургія» схвалена предметною цикловою методичною комісією з хірургічних дисциплін
Протокол № 4 від «26» 03 2024 року

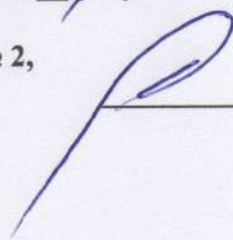
Голова предметної циклової методичної комісії з хірургічних дисциплін, д.м.н., професор

Василь МІЩЕНКО

Програма підготовки в інтернатурі «Хірургія» затверджена Вченою радою медичного факультету № 2
Протокол № 8 від «29» 07 20 24 року

Голова Вченої ради медичного факультету № 2, к.м.н., доцент

Денис ДАВИДОВ

Погоджено
Александр Кривошапко

Погоджено
В. Хвицько

1. ОПИС ПРОГРАМИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, складник освіти	Характеристика
Загальна кількість: Кредитів: 41,6 Годин: 1248 Змістових модулів: 2	Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я» Спеціальність: «Хірургія» Складник освіти: Післядипломна освіта, первинна спеціалізація	3 роки інтернатури: ● 9 місяців навчання на профільній кафедрі закладу вищої освіти (1248 години, 41,6 кредити ECTS) ● 24 місяці на базах стажування (3328 годин) Лекції (130 год.) Семінарські заняття (412 год.) Практичні заняття (706 год.)

Графік освітньої та практичної частини проходження інтернатури

Рік навчання	Місяці											
	VIII	IX	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII
Перший	Б	К	К	К	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	В
Другий	Б	Б	Б	Б	Б	К	К	К	Б	Б	Б	В
Третій	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	Б	К	К	К	В

Примітка:

Б – практична частина підготовки на базі стажування;

К – освітня частина підготовки – навчання на кафедрі;

В – відпустка.

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ, КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРОГРАМИ

Мета підготовки за програмою інтернатури за спеціальністю «Хірургія»: забезпечення набуття лікарями-інтернами компетентностей, необхідних для отримання кваліфікації лікаря-спеціаліста, їх професійної готовності до самостійної діяльності за фахом, який ґрунтується на академічній добросовістості, медичній етиці та деонтології, доказовій медицині.

Основним завданням інтернатури з патологічної анатомії є засвоєння всього обсягу теоретичних знань, компетентностей і практичних навичок, необхідних лікарю-спеціалісту-хірургу для самостійної роботи.

Завдання:

- Отримання знань з загальної хірургії та окремих вузьких напрямів хірургії.
- Оволодіння технікою проведення опитування пацієнта, збору анамнезу, клінічного, інструментального, лабораторного обстеження пацієнтів, технік оперативних втручань та оформлення документації (історія хвороби, протоколу операції, клінічного діагнозу, патологоанатомічного діагнозу, лікарського свідчення про смерть, екстрених повідомлень про вперше виявлене інфекційне або онкологічне захворювання).
- Навчання санітарним правилам і нормам функціонування амбулаторних та стаціонарних відділень закладів охорони здоров'я (ЗОЗ).
- Оволодіння основами клінічного, інструментального та лабораторного обстеження пацієнта.
- Набуття навичок клініко-анатомічного аналізу, участі у роботі клініко-анатомічних конференцій та лікувально-контрольних комісій.
- Вміння визначати лікувальну тактику, як консервативну, так і оперативну.
- Оволодіння знанням правової бази професії лікаря-хірурга.
- Формування навичок спілкування з колективом.
- Формування навичок спілкування з пацієнтами та їх родичами з урахуванням етики і деонтології в залежності від характеру виявленої патології і з урахуванням психологічних особливостей зацікавлених осіб.

10. Навчання організації, формам планування і звітності своєї роботи.

Перелік обов'язкових компетентностей по закінченню інтернатури:

ІНТЕГРАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ	Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі надання екстреної та планової хірургічної допомоги, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки, проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог
ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ (ЗК)	<p>ЗК 1. Здатність спілкуватися другою (іноземною) мовою.</p> <p>ЗК 2. Здатність навчатися та самонавчатися.</p> <p>ЗК 3. Здатність до усного та письмового спілкування державною мовою.</p> <p>ЗК 4. Здатність бути критичним та самокритичним.</p> <p>ЗК 5. Здатність діяти на підставі етичних суджень.</p> <p>ЗК 6. Здатність знаходити, обробляти та аналізувати інформацію з різних джерел.</p> <p>ЗК 7. Здатність застосовувати знання на практиці.</p> <p>ЗК 8. Здатність працювати в команді та брати на себе відповідальність.</p> <p>ЗК 9. Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування ідей.</p> <p>ЗК 10. Здатність до конструктивної взаємодії з іншими людьми, незалежно від їх походження та особливостей культури, і поваги до різноманітності.</p> <p>ЗК 11. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.</p> <p>ЗК 12. Відповідально ставитися до завдань і обов'язків.</p>
ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ (ПК)	<p>ПК 1. Знати організацію планової та невідкладної допомоги населенню країни (загальні питання), організацію роботи в хірургічному відділенні і в кабінеті поліклініки, перев'язочній, операційній.</p> <p>ПК 2. Знати організацію медичної допомоги населенню за умов виникнення екстремальних ситуацій з масовими ушкодженнями.</p> <p>ПК 3. Знати основні питання клінічної анатомії.</p> <p>ПК 4. Знати нормальну фізіологію систем організму, етіологію та патогенез хірургічних захворювань.</p> <p>ПК 5. Орієнтуватись в константах гомеостазу, їх порушеннях та корекції.</p> <p>ПК 6. Інтерпретувати результати загальних та спеціальних методів дослідження, робити на основі цих даних узагальнення та практичні висновки;</p> <p>ПК 7. Знати питання асептики та антисептики в хірургії; основні документи, які регламентують заходи з підтримання санітарно-епідеміологічного режиму хірургічних відділень.</p> <p>ПК 8. Знати основи фармакотерапії (зокрема антибіотикотерапії та гормонотерапії), основи імунології, антибіотикопротекції в хірургії.</p> <p>ПК 9. Знати клінічну симптоматику основних хірургічних захворювань, особливості їх перебігу у дітей, диференційну діагностику хірургічних хвороб з суміжною (урологічною, гінекологічною, терапевтичною) патологією.</p> <p>ПК 10. Знати основи фізіотерапії, курортології, лікувального масажу та інших параклінічних методів.</p> <p>ПК 11. Знати основи дієтології.</p> <p>ПК 12. Знати питання специфічних хірургічних інфекцій (пращець, сказ тощо).</p>

ПК 13. Знати основи післяопераційної реабілітації та положення про тимчасову та стійку втрату працездатності.
ПК 14. Вміти провести цілеспрямоване клінічне обстеження хворого.
ПК 15. Визначити необхідний обсяг лабораторних, рентгенологічних та інших спеціальних досліджень, прокоментувати їх результати.
ПК 16. Вміти чітко визначити тяжкість стану хворого та обсяг реанімаційних заходів.
ПК 17. Вміти надати невідкладну допомогу хворим в термінальних ситуаціях (масаж серця та інші заходи для відновлення його роботи, штучне дихання, термінова коніотомія/трахеостомія, зупинка зовнішньої кровотечі, профілактика та лікування шоку, промивання шлунка при отруєннях та інші маніпуляції).
ПК 18. Визначити показання для госпіталізації за профілем та організувати її.
ПК 19. Провести диференційну діагностику захворювання у дорослих та дітей, в разі потреби організувати консультацію профільних спеціалістів.
ПК 20. Вміти обґрунтувати тактику консервативного та операційного лікування хворих з хірургічними захворюваннями.
ПК 21. Вміти обґрунтувати показання до проведення операції з урахуванням стану хворого, необхідності передопераційної підготовки та методів знеболення.
ПК 22. Вміти визначити групову і резус-приналежність крові, проводити проби на індивідуальну сумісність, переливати компоненти крові та кровозамінні розчини, діагностувати гемотрансфузійні ускладнення та застосовувати заходи боротьби з ними.
ПК 23. Вміти застосувати принципи післяопераційного лікування хворих.
ПК 24. Вміти своєчасно діагностувати і лікувати післяопераційні ускладнення.

Рівень оволодіння:

Для кожної компетенції, практичної навички визначається в діапазоні від "А" до "С":

А: Має знання, описує.

В: Асистує.

С: Виконує під наглядом.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Курс 1		Організація хірургічної допомоги населенню на сучасному етапі
Навчальна мета		Вивчити організацію хірургічної допомоги населенню, вміти аналізувати діяльність поліклініки, стаціонару, хірурга, вміти проводити експертизу тимчасової непрацездатності та знати порядок скерування хворих на МСЕК, освоїти правові основи хірургічної допомоги.
Знання		Уміння
<p>1. Основні нормативні документи з організації охорони здоров'я та організації амбулаторно-поліклінічної, кваліфікованої планової та невідкладної хірургічної допомоги.</p> <p>2. Основні показники санітарної і демографічної статистики, методика, розрахунок, оцінка, аналіз діяльності поліклініки, стаціонару, хірурга.</p> <p>3. Організація експертизи тимчасової непрацездатності. Показання та порядок скерування хворих на МСЕК.</p> <p>4. Правові основи хірургічної допомоги.</p>		<p>1. Розуміти та використовувати принципи управління та планування роботи хірургічної служби.</p> <p>2. Вміти аналізувати діяльність поліклініки, стаціонару, хірурга.</p> <p>3. Вміння проводити експертизу тимчасової непрацездатності та знати порядок скерування хворих на МСЕК</p> <p>4. Освоїти правові основи хірургічної допомоги.</p>
Практичні навички/компетентності (вказуємо залежно від спеціальності)		
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння
1	Заповнення документів, які засвідчують тимчасову непрацездатність.	С
2	Заповнення документів для скерування хворих на МСЕК	С
Курс 2		Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія в хірургії
Навчальна мета		Набути клінічних знань про основи анестезіологічної допомоги та реанімаційних заходах хірургічним хворим. Набути клінічних знань та практичних навичок в переливанні компонентів крові, застосуванні трансфузійно-інфузійної терапії. Навчитись застосовувати парентеральне, зондове та лікувальне харчування хірургічним хворим.
Знання		Уміння
<p>1. Клініко-фізіологічна оцінка загального стану хворого; визначення ступеня ризику операцій; премедикація, підготовка хворого до загального знеболення.</p> <p>2. Місцеві анестетики і види місцевого знеболення.</p> <p>3. Прийоми і методи підтримання і відновлення життєвих функцій організму: інтубація трахеї, пункція та катетеризація трахеї, коніотомія, трахеостомія, штучна вентиляція легень, непрямий та прямий масаж серця, дефібриляція серця, пункція серця, катетеризація центральних і периферичних вен.</p> <p>4. Надання невідкладної допомоги і реанімаційні заходи при асфіксії (утоплення, повішення, аспірація сторонніх тіл), укусах отруйних змій і комах, отруєннях газами і сипучими хімічними речовинами,</p>		<p>1. Оцінити загальний стан хворого; визначення ступеня ризику операцій; премедикація, підготовка хворого до загального знеболення.</p> <p>2. Вміти застосовувати місцеві анестетики.</p> <p>3. Проводити регіональні методи знеболення.</p> <p>4. Освоїти прийоми і методи підтримання і відновлення життєвих функцій організму: інтубація трахеї, пункція та катетеризація трахеї, коніотомія, трахеостомія, штучна вентиляція легень, непрямий та прямий масаж серця, дефібриляція</p>

<p>грибами.</p> <p>5. Інтенсивна терапія при шоку (гіповолемічному, травматичному, анафілактичному, септичному), тромбоеморагічному синдромі.</p> <p>6. Невідкладна допомога та інтенсивна терапія при гострих ускладненнях цукрового діабету: гіперглікемічній з кетоацидозом, гіперосмолярній, гіперацетонемічній та гіпоглікемічній комах.</p> <p>7. Методи і техніка переливання компонентів крові, посттрансфузійні реакції і ускладнення</p> <p>8. Трансфузійно-інфузійна терапія. Парентеральне харчування.</p> <p>9. Зондове та лікувальне харчування хірургічних хворих.</p>	<p>серця, пункція серця, катетеризація центральних і периферичних вен</p> <p>5. Освоїти реанімаційні заходи при асфіксії (утоплення, підвищення, аспірація сторонніх тіл), укусах отруйних змій і комах, отруєннях газами і сипучими хімічними речовинами, грибами</p> <p>6. Проводити інтенсивну терапію при шоку (гіповолемічному, травматичному, анафілактичному, септичному), тромбоеморагічному синдромі.</p> <p>7. Надати невідкладну допомогу та інтенсивну терапію при гострих ускладненнях цукрового діабету: гіперглікемічній з кетоацидозом, гіперосмолярній, гіперацетонемічній та гіпоглікемічній комах.</p> <p>8. Набути клінічних знань та практичних навичок в переливанні компонентів крові, застосуванні трансфузійно-інфузійної терапії.</p> <p>9. Навчитись застосовувати парентеральне, зондове та лікувальне харчування хірургічним хворим.</p>
---	---

Практичні навички/компетентності

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння
1	Венепункція. Венесекція	С
2	Визначення групи крові	С
3	Переливання компонентів крові та її замінників	С
4	Інфузія сольових, колоїдних, плазмозамінних розчинів, харчових речовин	С
5	Визначення групи та резус-приналежності крові	С
6	Визначення венозного тиску	С
7	Місцеве знеболення	С
8	Блокади при переломах ребер	В
9	Регіональна анестезія	С
10	Зондове годування хворих	С
11	Промивання шлунка, аспірація шлункового вмісту	С
12	Введення зонда Блекмора	В
13	Перидуральна анестезія	А
14	Інтубація трахеї	А
15	Звільнення дихальних шляхів від сторонніх тіл. Штучне дихання	В
16	Допоміжне дихання. Штучна вентиляція легенів	А
17	Закритий масаж серця	В
18	Трахеостомія	В
19	Пункція трахеї і мікроіригація бронхіального дерева	С
20	Коніотомія	С
21	Катетеризація і промивання сечового міхура	С
22	Новокаїнова блокада сім'яного канатика	С
23	Спинномозкова пункція	А

24	Прямий масаж серця	А
25	Дефібриляція серця	В
26	Пункція серця,	В
27	Катетеризація центральних і периферичних вен	В
Курс 3		Абдомінальна хірургія
Навчальна мета		Вивчити етіологію, патогенез, діагностику та лікування хірургічних захворювань органів черевної порожнини
Знання		Уміння
1. Хірургічні захворювання шлунка і дванадцятипалої кишки. 2. Метаболічний синдром. 3. Гостра непрохідність кишок. 4. Тромбоз і емболія судин брижі кишок. 5. Гострий апендицит. 6. Хірургічні захворювання тонкої кишки. 7. Хірургічні захворювання печінки. 8. Хірургічні захворювання жовчних шляхів. 9. Хірургічні захворювання селезінки. 10. Захворювання підшлункової залози. 11. Грижі живота. 12. Травма живота.		1. Вміти діагностувати хірургічні захворювання шлунка і дванадцятипалої кишки та їх ускладнення та визначати лікувальну тактику. 2. Вміти діагностувати метаболічний синдром та визначати лікувальну тактику. 3. Вміти діагностувати кишкову непрохідність та визначати лікувальну тактику. 4. Вміти діагностувати гострий мезентеріальний тромбоз та визначати лікувальну тактику. 5. Вміти діагностувати гострий апендицит та його ускладнення та визначати лікувальну тактику. 6. Вміти діагностувати хірургічні захворювання тонкої кишки та визначати лікувальну тактику. 7. Вміти діагностувати хірургічні захворювання печінки та визначати лікувальну тактику. 8. Вміти діагностувати хірургічні захворювання жовчних шляхів та їх ускладнення, визначати лікувальну тактику. 9. Вміти діагностувати хірургічні захворювання селезінки та визначати лікувальну тактику. 10. Вміти діагностувати захворювання підшлункової залози та визначати лікувальну тактику. 11. Вміти діагностувати грижі живота та визначати лікувальну тактику 12. Вміти діагностувати травму живота та визначати лікувальну тактику.
Практичні навички/компетентності		
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння
1	Пункція черевної порожнини	В
2	Лапароцентез. Діагностичний перитонеальний лаваж	С
3	Апендектомія	С
4	Лапароскопічна апендектомія	В
5	Гастро-, дуоденотомія, висічення, екстеріоризація виразки	С
6	Операції при защемлених грижах	В
7	Ентеротомія	С
8	Резекція кишки	В
9	Плеотрансверзостомія	В
10	Гастротомія. Прошивання варикозно-розширених вен	А

	кардіального відділу стравоходу	
11	Цеко-, трансверзо-, сигмостомія	В
12	Інтубація кишок	В
13	Роз'єднання зрощень при спайковій кишковій непрохідності Лапароскопічний адгезіолізис	В
14	Лапаротомія при перитонітах, дренування черевної порожнини	С
15	Інтраперитонеальний лаваж	В
16	Лапароскопічна холецистектомія	В
17	Холедохотомія і холедохостомія	А
18	Накладання білідигестивних анастомозів	А
19	Дуоденотомія, папілотомія, папілопластика	А
20	Дренування сальникової сумки при панкреатитах	В
21	Секвестректомія, резекція хвоста підшлункової залози	А
22	Дренування заочеревинного простору включаючи пункції не під УЗД контролем	А
23	Операція при кістах підшлункової залози: марсупілізація, внутрішнє дренування	А
24	Резекція шлунка за Більрот І	В
25	Резекція шлунка за Більрот ІІ	В
26	Селективна проксимальна ваготомія	В
27	Операції при пупкових грижах включаючи лапароскопічну герніопластику	В
28	Операції при грижах білої лінії живота включаючи лапароскопічну герніопластику	В
29	Операції при пахвинних грижах включаючи лапароскопічну герніопластику	В
30	Операції при стегнових грижах	В
31	Операції при післяопераційних грижах включаючи лапароскопічну герніопластику	В
32	Спленектомія	В
33	Зашивання рани печінки	В
34	Зашивання ушкоджень кишок	В
35	Проксимальна резекція шлунка	А
36	Гастректомія	А
37	Гастротомія	А
38	Гастроентеростомія	А
39	Оглядова рентгеноскопія живота	А
40	Рентгеноскопія шлунково-кишкового тракту	А
41	Ультрасонографічне обстеження органів черевної порожнини та заочеревинного простору	А
42	Комп'ютерне обстеження органів черевної порожнини та заочеревинного простору	А
43	Фіброгастроудоденоскопія	В
44	Холецистостомія	А
45	Фістулографія і фістулоскопія	В
46	Відеолапароскопічна холецистектомія	А
Курс 4	Проктологія	
Навчальна мета	Вивчити етіологію, патогенез, діагностику та лікування хірургічних захворювань ободової та прямої кишки	
	Знання	Уміння
1. Захворювання і травми прямої кишки та заднього		1. Вміти діагностувати

проходу. 2. Захворювання ободової кишки		захворювання і травми прямої кишки та заднього проходу та визначати лікувальну тактику. 2. Вміти діагностувати захворювання ободової кишки та визначати лікувальну тактику.
Практичні навички/компетентності		
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння
1	Пальцеве дослідження прямої кишки	С
2	Аноскопія	С
3	Ректороманоскопія	В
4	Фіброколоноскопія	А
5	Операції при геморої	В
6	Вскриття гострого парапроктиту	С
7	Висічення тріщини заднього проходу	В
8	Видалення кісти куприка	В
9	Видалення епітеліальних куприкових ходів "пілонідальна хвороба"	В
10	Правобічна і лівобічна геміколектомії. Резекція поперечно-ободової кишки	А
11	Резекція сигмоподібної кишки	А
12	Операція Гартмана	В
13	Висока передня резекція прямої кишки	А
14	Черевно-анальна резекція прямої кишки	А
15	Екстирпація прямої кишки	А
Курс 5		Хірургічні захворювання ендокринних органів
Навчальна мета		Вивчити етіологію, патогенез, діагностику та лікування хірургічних захворювань ендокринних органів.
Знання		Уміння
1. Хірургічне лікування захворювань щитоподібної та паращитоподібних залоз. 2. Хірургічне лікування захворювань інсулярного апарату підшлункової залози. 3. Хірургічне лікування захворювань наднирників.		1. Вміти діагностувати хірургічні захворювання щитоподібної та паращитоподібних залоз та визначати лікувальну тактику. 2. Вміти діагностувати хірургічні захворювання інсулярного апарату підшлункової залози та визначати лікувальну тактику. 3. Вміти діагностувати хірургічні захворювання наднирників та визначати лікувальну тактику.
Практичні навички/компетентності		
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння
1	Субтотальна резекція щитоподібної залози.	А
2	Тироїдектомія.	А
3	Гемітироїдектомія.	А
4	Ампутація I пальця стопи.	С
5	Аутодермопластика	С
6	Ампутація нижньої кінцівки	В
Курс 6		Хірургічні захворювання судин
Навчальна мета		Вивчити етіологію, патогенез, діагностику та лікування хірургічних захворювань судин.
Знання		Уміння
1. Захворювання венозної системи.		1. Вміти діагностувати хірургічні захворювання

2. Захворювання артеріальної системи. 3. Ушкодження кровоносних судин. 4. Захворювання лімфатичної системи кінцівок.	венозної системи та визначати лікувальну тактику. 2. Вміти діагностувати хірургічні захворювання артеріальної системи та визначати лікувальну тактику. 3. Вміти діагностувати ушкодження кровоносних судин та визначати лікувальну тактику. 4. Вміти діагностувати захворювання лімфатичної системи кінцівок та визначати лікувальну тактику.
--	--

Практичні навички/компетентності

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння
1	Операції при варикозному розширенні вен нижньої кінцівки: Маделунга, Нарата, Бєбкока, Кляппа Операція Лінтона-Кокета	В
2	Ендовенозна лазерна абляція та радіочастотна абляція вен нижніх кінцівок	С
3	Ультрасонографія судин нижніх кінцівок	А
4	Реовазографія	В
5	Капіляроскопія	С
6	Флебографія	А
7	Автовенозні шунтуючі операції на артеріях нижніх кінцівок	А
8	Накладання джгута	С
9	Наладання судинного шва	А

Курс 7	Гнійні хірургічні захворювання
Навчальна мета	Вивчити етіологію, патогенез, діагностику та лікування гнійних хірургічних захворювань.

Знання	Уміння
1. Загальні дані про рани. Особливості і класифікація ран. Первинна хірургічна обробка рани. Рання, відтермінована, пізня хірургічна обробка рани. Загоєння рани: первинне, вторинне. 2. Гнійні захворювання кісток (остеомієліти), суглобів (артрити) і слизових сумок (бурсити) 3. Дегенеративні і дистрофічні захворювання суглобів і хребта. Деформації опорно-рухового апарату 4. Госпітальна інфекція та її профілактика 5. Гнійна рана. 6. Місцеві гнійні запальні процеси. 7. Сепсис. 8. Перитоніт і залишкові гнійники черевної порожнини. 9. Специфічні інфекції.	1. Вміти діагностувати, провести обробку рани та визначати лікувальну тактику. 2. Вміти діагностувати гнійні захворювання кісток (остеомієліти), суглобів (артрити) і слизових сумок (бурсити) та визначати лікувальну тактику. 3. Вміти діагностувати дегенеративні і дистрофічні захворювання суглобів і хребта та визначати лікувальну тактику. 4. Вміти діагностувати госпітальну інфекцію та проводити профілактику. 5. Вміти діагностувати гнійні рани та визначати лікувальну тактику. 6. Вміти діагностувати місцеві гнійні запальні процеси та визначати лікувальну тактику. 7. Вміти діагностувати сепсис та визначати лікувальну тактику. 8. Вміти діагностувати перитоніт і залишкові гнійники черевної порожнини та визначати лікувальну тактику. 9. Вміти діагностувати специфічні інфекції та визначати лікувальну тактику.

Практичні навички/компетентності

№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння
---	--	-------------------

1	Пункція колінного суглоба	С
2	Первинна хірургічна обробка ран м'яких тканин	С
3	Секвестректомія	В
4	Операції при бурситах	В
5	Пункційне дренивання періапендикулярного абсцесу під контролем УЗД	В
6	Розкриття міжпетлевих абсцесів	С
7	Розкриття абсцесу Дугласового простору	В
8	Розкриття піддіафрагмального абсцесу	В
9	Пункція абсцесів черевної порожнини під УЗД контролем	А

Курс 8	Амбулаторна хірургія
Навчальна мета	Вивчити організацію амбулаторної хірургічної допомоги, хірургічне лікування Гнійних та негнійних захворювань шкіри та підшкірної клітковини.

Знання	Уміння
1. Організація амбулаторної хірургічної допомоги. 2. Гнійні захворювання шкіри та підшкірної клітковини. 3. Негнійні захворювання шкіри та підшкірної клітковини.	1. Освоїти правові нормативи діяльності хірурга в поліклініці, диспансерний огляд, експертизу тимчасової непрацездатності хірургічних хворих. 2. Вміти діагностувати гнійні захворювання шкіри та підшкірної клітковини та визначати лікувальну тактику. 3. Вміти діагностувати негнійні захворювання шкіри та підшкірної клітковини.

Практичні навички/компетентності		
№	Перелік практичних навичок/компетентностей	Рівень оволодіння
1	Розкриття карбункулів, гідраденітів	С
2	Розкриття абсцесів	С
3	Операції при підшкірному, шкірному панариціях, пароніхії	С
4	Операції при сухожилковому і кістковому панариціях	С
5	Розкриття гнійників кисті	С
6	Видалення доброякісних пухлин м'яких тканин (ліпом, фібром)	С
7	Видалення доброякісних пухлиноподібних утворів м'яких тканин (атером, гігром)	С
8	Видалення сторонніх тіл з м'яких тканин	С
9	Місцеве знеболення при гнійних захворюваннях кисті	С
10	Пункція абсцесів підшкірної клітковини	С

4. СТРУКТУРА ПРОГРАМИ

Код курсу	Назва курсу	Кількість годин			
		Лекції	Практика	Семінари	Разом
Цикли дисциплін професійної підготовки					
1.	Організація хірургічної служби населенню	2	2	2	6
2.	Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія в хірургії	6	6	6	18
3.	Абдомінальна хірургія	40	488	120	648
4.	Проктологія	6	30	30	66
5.	Хірургічні захворювання ендокринних органів	6	16	10	32
6.	Хірургічні захворювання судин	10	16	14	40
7.	Гнійні хірургічні захворювання	6	16	14	36
8.	Амбулаторна хірургія	4	16	14	34
	Разом	80	530	210	820
Суміжні цикли дисциплін професійної підготовки					
9.	Торакальна хірургія	6	36	30	72
10.	Трансплантологія	4	16	16	36
11.	Опіки та відмороження	6	30	30	66
12.	Хірургія серця та магістральних судин	4	16	16	36
13.	Невідкладна гінекологія	2	6	6	14
14.	Невідкладна урологія	2	6	6	14
15.	Дитяча хірургія	2	6	6	14
16.	Онкологія	2	36	30	68
17.	Травматологія та ортопедія	2	6	6	14
18.	Загальна патологія	2	6	6	14
19.	Нейрохірургія	2	6	6	14
	Разом	34	170	158	362
Додаткові компоненти					
Цикли дисциплін загальної підготовки					
20.	Військова спеціальна підготовка	8	-	4	12
21.	Симуляційна медицини	-	6	-	6
22.	Інфекційні хвороби	8	-	4	12
23.	Клінічна імунологія	-	-	6	6
24.	Імунопрофілактика	-	-	6	6
25.	Протидія насильства в сім'ї	-	-	6	6
	Разом	16	6	26	48
	Проміжний контроль (I рік навчання)			6	6
	Проміжний контроль (II рік навчання)			6	6
	Підсумковий контроль (атестація)			6	6
	Загалом	130	706	412	1248

I рік навчання

Тривалість навчання – 3 місяці (468 години)

Код курсу	Назва	Кількість годин			
		Лекц.	Прак.	Сем.	Разом
1.	Організація хірургічної служби населенню	2	2	2	6
2.	Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія в хірургії	6	6	6	18

3.	Абдомінальна хірургія	12	144	-	156
4.	Проктологія	-	-	-	-
5.	Хірургічні захворювання ендокринних органів	-	-	-	-
6.	Хірургічні захворювання судин	-	-	-	-
7.	Гнійні хірургічні захворювання	6	16	14	36
8.	Амбулаторна хірургія	4	10	14	28
9.	Торакальна хірургія	-	-	-	-
12.	Хірургія серця та магістральних судин	-	-	-	-
	Проміжний контроль (I рік навчання)	-	-	6	6
	Суміжні спеціальності (дисципліни) та додаткові програми	20	102	96	218
	Разом	50	280	138	468

II рік навчання

Тривалість навчання – 3 місяці (468 години)

Код курсу	Назва	Кількість годин			
		Лекц.	Прак.	Сем.	Разом
1.	Організація хірургічної служби населенню	-	-	-	-
2.	Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія в хірургії	-	-	-	-
3.	Абдомінальна хірургія	14	164	18	196
4.	Проктологія	4	14	14	32
5.	Хірургічні захворювання ендокринних органів	2	18	10	30
6.	Хірургічні захворювання судин	10	16	14	40
7.	Гнійні хірургічні захворювання	-	-	-	-
8.	Амбулаторна хірургія	-	6	2	8
9.	Торакальна хірургія	-	24	18	42
12.	Хірургія серця та магістральних судин	-	16	14	30
	Проміжний контроль (II рік навчання)	-	-	6	6
	Суміжні спеціальності (дисципліни) та додаткові програми	20	22	42	84
	Разом	50	280	138	468

III рік навчання

Тривалість навчання – 3 місяці (468 години)

Код курсу	Назва	Кількість годин			
		Лекц.	Прак.	Сем.	Разом
1.	Організація хірургічної служби населенню	-	-	-	-
2.	Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія в хірургії	-	-	-	-
3.	Абдомінальна хірургія	28	202	100	330
4.	Проктологія	4	36	16	56
5.	Хірургічні захворювання ендокринних органів	4	20	-	24
6.	Хірургічні захворювання судин	-	-	-	-
7.	Гнійні хірургічні захворювання	-	-	-	-
8.	Амбулаторна хірургія	-	10	2	12

9.	Торакальна хірургія	6	12	12	30
12.	Хірургія серця та магістральних судин	8	-	2	10
	Проміжний контроль (III рік навчання)	-	-	-	-
	Підсумковий контроль (атестація)	-	-	6	6
	Разом	50	280	138	468

5. ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ / СЕМІНАРСЬКИХ / ПРАКТИЧНИХ / ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

5.1. Теми лекційних занять

І рік навчання

№ пп	Код курсу	Тема	Години
Курс 1. Організація хірургічної служби населенню			
1	1	Вступна лекція	2
Курс 2. Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія в хірургії			
1	2	Трансфузіологія та нутриціологія в хірургії	2
2	2	Анестезіологія в хірургії	2
3	2	Інтенсивна терапія в хірургії	2
Курс 3. Абдомінальна хірургія			
1	3	Гострий та хронічний апендицит	2
2	3	Грижі (неускладнені та защемлені)	2
3	3	Оперативні втручання при грижах черевної стінки	2
4	3	Гострий та хронічний холецистит.	2
5	3	Ускладнення під час операцій на жовчному міхурі та позапечінкових протоках.	2
6	3	Гострий та хронічний панкреатит. Кісти підшлункової залози.	2
Курс 7. Гнійні хірургічні захворювання			
1	7	Збудники гнійної інфекції в хірургії. Госпітальна інфекція та методи її профілактики. Загальна гнійна інфекція (сепсис).	2
2	7	Гнійні захворювання шкіри та підшкірної клітковини, залозистих органів, лімфатичних судин та вузлів, кісток і суглобів.	2
3	7	Специфічна анаеробна інфекція (правець, сказ, сибірська виразка). Хірургічні проблеми СНІДу. Газова гангрена	2
Курс 8. Амбулаторна хірургія			
1	8	Рани (класифікація, первинна хірургічна обробка рани: рання, відкладена, пізня). Ускладнення ран. Опіки та відмороження. Електротравма	2
2	8	Хірургічні проблеми цукрового діабета. Діабетична ангіопатія нижніх кінцівок.	2
		Суміжні спеціальності (дисципліни) та додаткові програми	20
		ЗАГАЛОМ	50

ІІ рік навчання

№ пп	Код курсу	Тема	Години
Курс 3. Абдомінальна хірургія			
1	3	Гостра кишкова непрохідність. Кишкові нориці.	2
2	3	Перитоніти. Захворювання, що симулюють "гострий живіт". Пухлини заочеревного простору.	2
3	3	Післяхолецистектомічний синдром. Холангіт. Абсцеси печінки.	2
4	3	Захворювання селезінки	2
5	3	Непаразитарні кісти та пухлини печінки. Ехінококоз печінки	2
6	3	Операції на підшлунковій залозі.	2
7	3	Закриті та відкриті травми живота.	2
Курс 4. Проктологія			
1	4	Геморой. Тріщини заднього проходу.	2
2	4	Гострий та хронічний парапроктит. Нориці прямої кишки. Випадіння прямої кишки. Стрикттури прямої кишки. Недостатність	2

		анального жому.	
Курс 5. Хірургічні захворювання ендокринних органів			
1	5	Спеціальні методи дослідження щитоподібної залози. Вузловий зоб. Дифузний, токсичний зоб. Хронічні тиреоїди (Ріделя та Хашимото).	2
Курс 6. Хірургічні захворювання судин			
1	6	Варикозна хвороба.	2
2	6	Слоновість.	2
3	6	Облітеруючий ендартеріт та атеросклероз кінцівок. Облітеруючий тромбангіт (Хвороба Бюргера).	2
4	6	Гнійні захворювання кровоносних судин. Основні принципи лікування гнійних захворювань.	2
5	6	Тромбофлебіт глибоких та поверхневих вен. ПТФС.	2
		Суміжні спеціальності (дисципліни) та додаткові програми	20
		ЗАГАЛОМ	50

III рік навчання

№ пп	Код курсу	Тема	Години
Курс 3. Абдомінальна хірургія			
1	3	Доброякісні пухлини шлунка та кишківника.	2
2	3	Рак шлунка.	2
3	3	Рак ободової та прямої кишки.	2
4	3	Відновлення кишкової прохідності у хворих з колостоєю.	2
5	3	Рак підшлункової залози.	2
6	3	Рак жовчного міхура та позапечінкових протоків.	2
7	3	Сторонні тіла шлунково-кишкового тракта.	2
8	3	Виразкова хвороба шлунка і ДПК.	2
9	3	Гострі шлунково-кишкові кровотечі виразкової і невиразкової етіології.	2
10	3	Перфоративна, пенетруюча та малігнізована виразка шлунка і ДПК.	2
11	3	Рубцеві стенози шлунка і ДПК. Операції на шлунку і ДПК. Ускладнення і помилки під час операцій. Хвороби оперованого шлунка.	2
12	3	Теоретичні основи онкології. Захворюваність та смертність від злоякісних новоутворень. Принципи діагностики рака основних локалізацій. Система TNM.	2
13	3	Принципи діагностики рака основних локалізацій.	2
14	3	Система TNM.	2
Курс 4. Проктологія			
1	4	Неспецифічний виразковий коліт.	2
2	4	Хвороба Крона	2
Курс 5. Хірургічні захворювання ендокринних органів			
1	5	Захворювання надниркових залоз та їх оперативне лікування.	2
2	5	Хірургічні проблеми цукрового діабету. Діабетична ангіопатія нижніх кінцівок	2
Курс 9. Торакальна хірургія			
1	9	Доброякісні пухлини та рак молочної залози. Пухлини середостіння.	2
2	9	Рак легенів. Доброякісні пухлини та кісти легенів.	2
3	9	Доброякісні пухлини та рак стравохода. Помилки, небезпеки та	2

		ускладнення в грудній хірургії.	
Курс 12. Хірургія серця та магістральних судин			
1	12	Тромбоемболія легеневої артерії.	2
2	12	Тромбоемболія судин брижі.	2
3	12	Аневризма аорти і артерій. Клініка, діагностика	2
4	12	Аневризма аорти і артерій. Оперативне лікування	2
		ЗАГАЛОМ	50

5.2. Теми семінарських занять

І рік навчання

№ п/п	Код курсу	Тема	Години
Курс 1. Організація хірургічної служби населення			
1	1	Клінічне мислення – основа діяльності лікаря. Лікарська етика і деонтологія	2
Курс 2. Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія в хірургії			
1	2	Тактика ведення хворих з порушенням життєвих функцій	2
2	2	Гемодинамічна підтримка при гострій хірургічній патології	2
3	2	Енергетична цінність живлення у важкохворих пацієнтів	2
Курс 7. Гнійні хірургічні захворювання			
1	7	Епідеміологія і профілактика внутрішньолікарняної інфекції у відділеннях хірургічного профілю	2
2	7	Основні елементи системи ізоляційно-обмежувальних заходів.	
3	7	Клініка газової гангрени.	2
4	7	Принципи первинної обробки ран для профілактики газової гангрени	2
5	7	Сказ: етіологія, клініка, діагностика та лікування	2
6	7	Правець: етіопатогенез, клініка, діагностика, лікування	2
7	7	Сибірська виразка: клініка, лікування профілактика	2
Курс 8. Амбулаторна хірургія			
1	8	Опікова хвороба: клініка, діагностика, лікування.	2
2	8	Тактика хірурга при хімічних опіках	2
3	8	Променеві опіки: клініка, діагностика, лікування.	2
4	8	Клініка враження ступнів в хворих на цукровий діабет	2
5	8	Основні методи діагностики діабетичної стопи.	2
6	8	Основи консервативної терапії діабетичної стопи	2
7	8	Основи оперативної терапії діабетичної стопи	2
		Суміжні спеціальності (дисципліни) та додаткові програми	96
		ЗАГАЛОМ	138

II рік навчання

№ п/п	Код курсу	Тема	Години
Курс 3. Абдомінальна хірургія			
1	3	Динамічна кишкова непрохідність: клініка та діагностика	2
2	3	Патогенез гострої механічної кишкової непрохідності	2
3	3	Хірургічна тактика при гострій непрохідності кишечника	2
4	3	Странгуляційна кишкова непрохідність: клініка та діагностика	2
5	3	Гострі порушення мезентеріального кровообігу	2
6	3	Інвагінація: клініка, діагностика, хірургічна тактика	2
7	3	Етапність операцій при лікуванні кишкової непрохідності	2
8	3	ПХЕС: клініка, діагностика, тактика	2

9	3	Хірургічна тактика при обтураційній жовтяниці.	2
Курс 4. Проктологія			
1	4	Дифдіагностика болю в криже-копчиковій зоні, промежині та прямій кишці.	2
2	4	Геморой: клініка, діагностика та ускладнення	2
3	4	Геморой: методи лікування	2
4	4	Гострий парапроктит: клініка, діагностика, лікувальна тактика	2
5	4	Хронічний парапроктит: клініка, діагностика, лікувальна тактика	2
6	4	Недостатність анального жому, методи діагностики	2
7	4	Методи лікування недостатності анального жому	2
Курс 5. Хірургічні захворювання ендокринних органів			
1	5	Спеціальні методи дослідження при захворюваннях щитоподібної залози.	2
2	5	Вузловий зоб.	2
3	5	Клініка тиреотоксичного зоба	2
4	5	Хронічні тиреоїди (Ріделя та Хашімото)	2
5	5	Тиреотоксична криза: профілактика та лікування	2
Курс 6. Хірургічні захворювання судин			
1	6	Спеціальні методи дослідження в судинній хірургії. Особливості ведення хворих після операцій на судинах	2
2	6	Пошкодження судин, хірургічна тактика	2
3	6	Венозні гагрені: клініка, діагностика, лікувальна тактика.	2
4	6	Облітеруючий атеросклероз: клініка, діагностика та хірургічне лікування	2
5	6	Варикозна хвороба, клініка та діагностика	2
6	6	Хірургічне лікування варикозної хвороби	2
7	6	ПТФС: клініка, діагностика, ускладнення.	2
Курс 8. Амбулаторна хірургія			
1	8	Хірургічна тактика при ранах різної локалізації	2
Курс 9. Торакальна хірургія			
1	9	Ахалазія стравохода: клініка, класифікація, діагностика. Хірургічна тактика при ахалазії стравохода	2
2	9	Клініка дивертикулів стравохода в залежності від локалізації. Показання до операції та види операцій при дивертикулах стравохода	2
3	9	Центральний рак легенів: клініка, діагностика.	2
4	9	Абсцеси та гангрена легенів. Плеврити: діагностика та дифдіагностика	2
5	9	Хірургічна тактика при емпіємі плеври	2
6	9	Класифікація, діагностика гриж стравохідного отвору діафрагми	2
7	9	Основні операції при грижах стравохідного отвору діафрагми. Основні види діафрагмопластики. Хірургічна тактика при пошкодженнях стравохода.	2
8	9	Рубцеві стенози стравохода. Пластичні операції при рубцевих звуженнях стравохода.	2
9	9	Медіастиніти: класифікація, клініка, діагностика.	2
Курс 12. Хірургія серця та магістральних судин			
1	12	Симптоматика артеріальної аневризми	2
2	12	Гостра травма магістральних артерій	2
3	12	Тромбози і емболії магістральних судин. Хірургічна тактика	2
4	12	Тромбоемболія легеневої артерії.	2
5	12	Лікування тромбоемболії легеневої артерії.	2
6	12	Спеціальні методи дослідження в кардіохірургії	2

7	12	Особливості об'єктивного дослідження хворих з кардіальною патологією	2
		Суміжні спеціальності (дисципліни) та додаткові програми	42
		ЗАГАЛОМ	138

III рік навчання

№ п/п	Код курсу	Тема	Години
Курс 3. Абдомінальна хірургія			
1	3	Класифікація злоякісних пухлин за системою TNM	2
2	3	Рак ободової кишки. Комбіноване лікування рака ободової кишки	2
3	3	Рак підшлункової залози: клініка та діагностика	2
4	3	Основні принципи лікування рака підшлункової залози. Радикальні операції при раці підшлункової залози.	2
5	3	Лапароскопічні втручання на панкреато-дуоденальній зоні.	2
6	3	Кишкові нориці, дифдіагностика, основні принципи лікування кишкових нориць.	2
7	3	Хірургічне лікування кишкових нориць.	2
8	3	Хірургічне лікування доброякісних пухлин шлунка.	2
9	3	Методи лікування доброякісних пухлин кишківника	2
10	3	Операції при доброякісних пухлинах товстої кишки.	2
11	3	Кісти та доброякісні пухлини печінки: клініка, діагностика, лікування.	2
12	3	Сучасна лікувальна тактика при раці печінки.	2
13	3	Ехінококоз печінки: клініка, діагностика, ускладнення та лікування.	2
14	3	Рак шлунка: класифікація, клініка, діагностика	2
15	3	Методи хірургічного лікування рака шлунка, особливості ведення післяопераційного періоду у хворих на рак шлунка	2
16	3	Доброякісні пухлини жовчного міхура та позапечінкових протоків.	2
17	3	Рак жовчного міхура: клініка, діагностика, лікування, прогноз.	2
18	3	Рак позапечінкових протоків: клініка, діагностика, лікування.	2
19	3	Пахвинні та стегнові грижі: клініка, способи пластики	2
20	3	Сучасні методи лікування черевних гриж	2
21	3	Дифдіагностика защемлених гриж	2
22	3	Хірургічна тактика при защемлених грижах	2
23	3	Гострий холецистит: клініка, хірургічна тактика	2
24	3	Ускладнення гострого холецистита. Хірургічна тактика при ускладнених формах гострого холецистита.	2
25	3	Жовчно-кам'яна хвороба. Хірургічна тактика	2
26	3	Хірургічні заходи при пошкодженнях товстого кишківника	2
27	3	Хірургічна тактика у хворих з травмою живота, що поступають у термінальному стані.	2
28	3	Діагностично-лікувальна тактика при сторонніх тілах шлунково-кишкового тракту	2
29	3	Гострий панкреатит: клініка, класифікація, діагностика. Прогнозування важкості течії гострого панкреатита.	2
30	3	Хірургічна тактика при гострому панкреатиті	2
31	3	Хронічний панкреатит та кісти підшлункової залози	2
32	3	Виразкова хвороба шлунка та ДПК: клініка, діагностика, тактика	2
33	3	Діагностика та дифдіагностика шлунково-кишкових кровотеч.	2
34	3	Хірургічна тактика при різних чинниках шлунково-кишкової кровотечі. Подавлення шлункової секреції при комплексному лікуванні кровотеч.	2
35	3	Перфоративна виразка шлунка і ДПК: клініка, діагностика, лікування.	2

36	3	Критерії оперативних втручань та їх техніка при перфоративній виразці	2
37	3	Пенетруюча та малігнізована виразка: клініка, діагностика, лікування.	2
38	3	Класифікація стенозів воротаря. Рубцеві стенози воротаря: клініка, діагностика	2
39	3	Види радикальних та паліативних втручань при стенозах	2
40	3	Хвороби оперованого шлунка, хірургічна тактика	2
41	3	Гострий апендицит: клініка, діагностика, лікування	2
42	3	Хірургічна тактика при гострому апендициті	2
43	3	Апендикулярний перитоніт. Хірургічна тактика, методи дренування живота.	2
44	3	Хронічний апендицит: дифдіагностика і лікування	2
45	3	Клінічні прояви перитоніта в залежності від стадії.	2
46	3	Методи дренування живота при перитоніті та післяопераційне ведення хворих.	2
47	3	Хірургічний сепсис. Аспекти діагностики і лікування сепсиса. Хірургічна тактика	2
48	3	Холангіт; діагностика та дифдіагностика, хірургічна тактика	2
49	3	Абсцеси печінки: діагностика та хірургічна тактика	2
50	3	Травма селезінки, хірургічна тактика	2
Курс 4. Проктологія			
1	4	Рак прямої кишки	2
2	4	Рак заднього прохода	2
3	4	Клініка неспецифічного виразкового коліта в залежності від течії захворювання.	2
4	4	Ускладнення неспецифічного виразкового коліта	2
5	4	Хірургічна тактика при ускладненнях коліта	2
6	4	Консервативне лікування неспецифічного виразкового коліта	2
7	4	Хвороба Крона: клініка та діагностика	2
8	4	Хвороба Крона: лікувальна тактика	2
Курс 8. Амбулаторна хірургія			
1	8	Хірургічна тактика при ранах різної локалізації	2
Курс 9. Торакальна хірургія			
1	9	Центральний, периферичний та атипові раки легенів: клініка, діагностика.	2
2	9	Лікування раку легенів (хірургічне та комбіноване)	2
3	9	Аденоми бронхів та легень, гамартоми та непаразитарні кісти: клініка, діагностика, хірургічна тактика.	2
4	9	Доброякісні пухлини та рак молочної залози: клініка, діагностика, лікування.	2
5	9	Пухлини середостіння: клініка, класифікація, діагностика, лікування	2
6	9	Оперативне лікування пухлин молочної залози та середостіння	2
Курс 12. Хірургія серця та магістральних судин			
1	12	Хірургічна тактика при аневризмі аорти і артерій	2
		ЗАГАЛОМ	138

5.3. Теми практичних занять

І рік навчання

№ п/п	Код курсу	Тема	Години
Курс 1. Організація хірургічної служби населення			

1	1	Організаційні заходи. Знайомство з клінікою. Закріплення інтернів за профільними відділеннями. Операційний блок: порядок роботи, оснащення.	2
Курс 2. Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія в хірургії			
1	2	Тактика ведення хворих з порушенням життєвих функцій	2
2	2	Гемодинамічна підтримка при гострій хірургічній патології	2
3	2	Енергетична цінність живлення у важкохворих пацієнтів	2
Курс 3. Абдомінальна хірургія			
1	3	Класифікація гриж. Причини виникнення гриж.	2
2	3	Діагностика і тактика при незащемленій грижі	2
3	3	Пупкові грижі: клініка, методи пластики	2
4	3	Лапароскопічні методи лікування пахвинних та стегнових гриж	2
5	3	Післяопераційні грижі: сучасні підходи до хірургічного лікування. Загальні принципи передопераційної підготовки	2
6	3	Ауто- та алопластичні методи лікування післяопераційних гриж	2
7	3	Лапароскопічні методи лікування вентральних і післяопераційних гриж	2
8	3	Патогенез защемленої грижі	2
9	3	Види защемлень, ускладнення защемлених гриж.	2
10	3	Флегмона грижового мішка: діагностика, етапність операцій	2
11	3	Особливості оперативного втручання при защемлених грижах	2
12	3	Особливості клінічної течії гострого холецистита	2
13	3	Дифдіагностика гострого холецистита	2
14	3	Інструментальна діагностика гострого холецистита	2
15	3	Етіопатогенез гострого холецистита	2
16	3	Класифікація гострого холецистита	2
17	3	Хірургічна тактика при гострому холециститі	2
18	3	Консервативна терапія гострого холецистита	2
19	3	Показання до операції та строки втручання. Вибір способу та об'єму хірургічного втручання	2
20	3	Види операцій при гострому холециститі	2
21	3	Техніка холецистектомії та холецистостомії	2
22	3	Малоінвазивні втручання при гострому та хронічному холециститі	2
23	3	Закрита травма живота: клініка, методи діагностики	2
24	3	Проникаючі поранення живота: клініка та діагностика	2
25	3	Основні методи інструментальної діагностики травм живота	2
26	3	Хірургічна тактика при пошкодженнях органів живота	2
27	3	Пошкодження діафрагми: особливості втручання	2
28	3	Пошкодження шлунка і ДПК: діагностично-лікувальна тактика	2
29	3	Травма тонкої кишки, хірургічна тактика	2
30	3	Особливості тактики при пошкодженнях товстої кишки.	2
31	3	Пошкодження печінки та жовчевивідних протоків	2
32	3	Травма селезінки, двоментний розрив селезінки: діагностика, тактика	2
33	3	Пошкодження підшлункової залози. Особливості ведення післяопераційного періоду. Посттравматичний панкреатит.	2
34	3	Заочеревинні гематоми, пошкодження великих судин, хірургічна тактика.	2
35	3	Хірургічна тактика при пошкодженнях нирок, сечового міхура, матки та яєчників	2
36	3	Етіологія гострого панкреатита	2
37	3	Патогенез гострого панкреатита	2
38	3	Класифікація гострого панкреатита	2
39	3	Форми гострого панкреатита	2
40	3	Фази течії гострого панкреатита	2

41	3	Особливості клінічної течії гострого панкреатита	2
42	3	Дифдіагностика гострого панкреатита	2
43	3	Лабораторна та інструментальна діагностика панкреатита	2
44	3	Ускладнення гострого панкреатита	2
45	3	Консервативна терапія панкреатита	2
46	3	Види операції при гострому панкреатиті	2
47	3	Малоінвазивні операції при гострому панкреатиті	2
48	3	Етіопатогенез виразкової хвороби шлунка і ДПК	2
49	3	Медикаментозне лікування виразкової хвороби	2
50	3	Ускладнення виразкової хвороби	2
52	3	Гострі шлунково-кишкові кровотечі: основні причини, клінічні прояви	2
53	3	Основні принципи діагностики кровотеч. Діагностика джерела кровотечі	2
54	3	Класифікація шлунково-кишкових кровотеч	2
55	3	Методи лабораторного дослідження при кровотечах	2
56	3	Ендоскопічний гемостаз	2
57	3	Інфузійна та медикаментозна коригуюча терапія кровотеч	2
58	3	Гострі виразкові гастродуоденальні кровотечі, хірургічна тактика	2
59	3	Кровоточиві гострі виразки і ерозії травного тракта	2
60	3	Невиразкові кровотечі (С-м Меллорі-Вейса, пухлини, синдром портальної гіпертензії).	2
61	3	Особливості течії перфорації порожнинного органа.	2
62	3	Фази течії перфорації порожнинного органа	2
63	3	Діагностика перфорації порожнинного органа	2
64	3	Атипові перфорації, особливості течії	2
65	3	Прикриті перфорації, двохмоментні перфорації: клініка та діагностика	2
66	3	Дифдіагностика перфоративної виразки	2
67	3	Хірургічна тактика при перфоративній виразці	2
68	3	Радикальні та паліативні операції при перфоративній виразці	2
69	3	Консервативне лікування перфоративної виразки (метод Тейлора)	2
70	3	Методи діагностики пенетруючої виразки	2
71	3	Особливості операцій при малігнізованих виразках	2
72	3	Ведення післяопераційного періоду після операцій на шлунку і ДПК	2
73	3	Патогенез рубцевих звужень вихідного відділу шлунку і ДПК	2
Курс 7. Гнійні хірургічні захворювання			
1	7	Характеристика збудників гнійної хірургічної інфекції. Основи епідеміології та класифікація внутрішньо-лікарняної інфекції. Профілактика інфекцій, що передаються через кров	2
2	7	Етіопатогенез газової гангрені. Характеристика анаеробної флори при газовій гангрені. Фактори, що сприяють виникненню газової гангрені.	2
3	7	Методи лікування газової гангрені. Особливості техніки ампутації кінцівок при газовій гангрені. Ведення післяопераційного періоду у хворих.	2
4	7	Захворюваність на сказ. Етіологія сказу. Клінічна картина сказу: періоди течії, методи дослідження, дифдіагностика. Лікування та профілактика сказу.	2
5	7	Правець: етіологія, захворюваність та епідеміологія. Фактори ризику та патогенез правця.	2
6	7	Клініка правця, методи дослідження, дифдіагностика. Ускладнення правця, течія і прогноз.	2
7	7	Сибірська виразка: етіологія, епідеміологія та патогенез. Клінічні форми сибірської виразки. Методи дослідження, дифдіагностика.	2
8	7	ВІЛ-інфекція та СНІД: етіологія та епідеміологія. Групи ризику та класифікація. Патогенез. Клінічна картина та методи дослідження. Лікування та профілактика. Течія і прогноз.	2

Курс 8. Амбулаторна хірургія			
1	8	Мікро- і макроангіопатії при цукровому діабеті. Специфічні особливості діабетичної ангіопатії нижніх кінцівок. “Діабетична стопа”: нейропатія та ангіопатія.	2
2	8	Нейропатична інфікована стопа. Характеристика. Діагностика. Показання до оперативного лікування діабетичної стопи.	2
3	8	Ішемічна гангренозна стопа: клініка, класифікація. Клініка ішемізованої стопи в залежності від стадії процесу. Діагностичні заходи при ішемічній гангренозній стопі.	2
4	8	Методи діагностики стану артеріального кровотоку при діабетичній стопі. Сучасні методи дослідження капілярного кровотоку кінцівок. Рентгенографія ступнів та колінних суглобів.	2
5	8	Показання до оперативного лікування діабетичної стопи.	2
		Суміжні спеціальності (дисципліни) та додаткові програми	102
		ЗАГАЛОМ	280

II рік навчання

№ п/п	Код курсу	Тема	Години
Курс 3. Абдомінальна хірургія			
1	3	Основи патогенеза гострої кишкової непрохідності	2
2	3	Класифікація кишкової непрохідності	2
3	3	Клініка кишкової непрохідності	2
4	3	Діагностика гострої кишкової непрохідності. Дифдіагностика кишкової непрохідності	2
5	3	Інструментальна діагностика кишкової непрохідності	2
6	3	Ішемічна хвороба органів травлення	2
7	3	Хронічна ішемічна хвороба органів травлення	2
8	3	Завороти та вузлуотворення кишковика: хірургічна тактика	2
9	3	Защемлення внутрішніх гриж як причина кишкової непрохідності	2
10	3	Обтураційна кишкова непрохідність, особливості течії	2
11	3	Змішана форма гострої кишкової непрохідності	2
12	3	Спайкова непрохідність кишковика	2
13	3	Хірургічне лікування гострої кишкової непрохідності.	2
14	3	Лікувально-діагностична програма при динамічній та механічній непрохідності.	2
15	3	Передопераційна підготовка хворих з непрохідністю.	2
16	3	Лікування странгуляційних форм непрохідності	2
17	3	Показання до резекції кишки при непрохідності	2
18	3	Методи розвантажувальної інтубації кишечника.	2
19	3	Тактика хірурга при сумнівній життєздатності кишківника.	2
220	3	Особливості ведення післяопераційного періоду у хворих з непрохідністю	2
21	3	Основні причини ПХЕС	2
22	3	Клінічні прояви ПХЕС	2
23	3	Дифдіагностика жовтяниць на догоспітальному етапі	2
24	3	Інструментальна діагностика захворювань жовчовивідних протоків	2
25	3	Причини екстрених захворювань жовчних протоків	2
26	3	Дифдіагностика жовтяниць в умовах стаціонара	2
27	3	Консервативна терапія механічної жовтяниці	2
28	3	Хірургічне втручання при обтураційній жовтяниці	2
29	3	Ендоскопічні хірургічні транспаплярні втручання	2
30	3	Відкриті операції на гепатікохоледосі і великому соску ДПК	2
31	3	Клініка та діагностика холангіта	2

32	3	Основні чинники абсцесів печінки. Клініка та діагностика	2
33	3	Пункційні методи лікування абсцесів печінки	2
34	3	Методи дослідження селезінки	2
35	3	Вади розвитку та локалізації селезінки	2
36	3	Пошкодження селезінки при тупій травмі живота: клініка, діагностика	2
37.	3	Самочинні розриви селезінки: причини, клініка, діагностика.	2
38.	3	Абсцеси селезінки: клініка, діагностика, лікування	2
39	3	Судинні захворювання селезінки, що мають хірургічне значення. Заворот селезінки	2
40	3	Тромбоз вен селезінки: симптоматика та лікування	2
41	3	Інфаркт селезінки: етіологія, діагностика, лікування	2
42	3	Аневризма селезіночної артерії, методи діагностики, лікування	2
43	3	Симптоматика гемолітичної жовтяниці та методи її діагностики	2
44	3	Особливості клінічної течії захворювань, що супроводжуються псевдоабдомінальним синдромом	2
45	3	Ускладнення під час операцій на шлунку і ДПК	2
46	3	Клініка хвороб оперованого шлунка, що потребують хірургічної корекції	2
47	3	Класифікація гострого апендицита. Типова клінічна течія гострого апендицита. Клініка апендицита в залежності від локалізації відростка	2
48	3	Дифдіагностика гострого апендицита. Ускладнення гострого апендицита. Консервативне лікування апендикулярного інфільтрата. Показання до операції.	2
49	3	Техніка апендектомії. Ускладнення під час апендектомії.	2
50	3	Апендикулярний абсцес, хірургічна тактика. Хірургічна тактика при ускладнених формах гострого апендицита.	2
51	3	Етіологія перитоніта	2
52	3	Патогенез перитоніта	2
53	3	Найбільш часті чинники перитоніта	2
54	3	Класифікація перитоніта	2
55	3	Спеціальні методи дослідження при перитоніті	2
56	3	Основні принципи лікування перитоніта	2
57	3	Хірургічна тактика при обмеженому та розповсюдженому перитоніті	2
58	3	Ускладнення перитоніта	2
59	3	Прогнозування важкості течії гострого перитоніта	2
60	3	Рубцеві стенози воротаря: клініка, діагностика	2
61	3	Ендоскопічна діагностика стенозів воротаря.	2
62	3	Дифдіагностика стенозів	2
63	3	Хірургічна тактика при виразкових стенозах	2
64	3	Техніка операцій на шлунку при стенозах.	2
65	3	Види дуоденопластики при стенозах	2
66	3	Профілактика утворення стрес – виразок і ерозій стравохідного каналу	2
67	3	Методи детоксикації в хірургії	2
68	3	Нутритивна підтримка при поліорганній недостатності.	2
69	3	Патогенез поліорганної недостатності та задачі нутритивної підтримки	2
70	3	Вибір метода нутритивної підтримки.	2
71	3	Ентеральне живлення.	2
72	3	Характеристика сумішей для ентерального живлення	2
73	3	Внутрішньошлункове та внутрішньокишкове введення сумішей живлення.	2
74	3	Протипоказання до нутритивної підтримки	2
72	3	Пахвинні та стегнові грижі: клініка, способи пластики	2
73	3	Сучасні методи лікування черевних гриж	2
74	3	Дифдіагностика защемлених гриж	2
75	3	Хірургічна тактика при защемлених грижах	2

76	3	Гострий холецистит: клініка, хірургічна тактика	2
77	3	Ускладнення гострого холецистита. Хірургічна тактика при ускладнених формах гострого холецистита.	2
78	3	Жовчно-кам'яна хвороба. Хірургічна тактика	2
79	3	Хірургічні заходи при пошкодженнях товстого кишківника	2
80	3	Хірургічна тактика у хворих з травмою живота, що поступають у термінальному стані.	2
81	3	Діагностично-лікувальна тактика при сторонніх тілах шлунково-кишкового тракту	2
82	3	Гострий панкреатит: клініка, класифікація, діагностика. Прогнозування важкості течії гострого панкреатита.	2
Курс 4. Проктологія			
1	4	Анатомія прямої кишки та тазового дна	2
2	4	Методи обстеження прямої та ободової кишок. Особливості об'єктивного дослідження проктологічного хворого	2
3	4	Клінічна течія проктологічних захворювань. Основні принципи лікування проктологічних захворювань	2
4	4	Ускладнені форми геморою: клініка, хірургічна тактика	2
5	4	Консервативне лікування геморою. Види операцій при геморої	2
6	4	Хірургічна тактика при тріщинах прямої кишки	2
7	4	Нориці прямої кишки: діагностика і лікування	2
Курс 5. Хірургічні захворювання ендокринних органів			
1	5	Загальноклінічні дослідження при захворюваннях щитоподібної залози	2
2	5	Патогенез зоба. Класифікація зоба в залежності від розміра	2
3	5	Функціональні розлади при зобах. Симптоматика дифузного нетоксичного зоба.	2
4	5	Клініка загруднинного зоба.	2
5	5	“Аберантний зоб”.	2
6	5	Нетоксичний вузловий та дифузний зоб: клініка, діагностика.	2
7	5	Хірургічне лікування хворих на зоб.	2
8	5	Протипоказання до операцій при зобі. Ускладнення під час операцій при зобі	2
9	5	Клініка та діагностика тиреоїдитів.	2
Курс 6. Хірургічні захворювання судин			
1	6	Класифікація пошкоджень кровоносних судин, клініка, діагностика та лікування	2
2	6	Патогенез тромбоемболій судин брижі.	2
3	6	Клініка облітеруючого атеросклероза.	2
4	6	Види операцій при облітеруючому атеросклерозі	2
5	6	Атеросклеротична гангрена: діагностика, лікування	2
6	6	Артеріальні тромбози і емболії судин.	2
7	6	Етіопатогенез варикозної хвороби, класифікація, клініка та ускладнення. Лікування.	2
8	6	ПТФС. Етіологія, патогенез і гемодинаміка	2
9	6	Флеботромбоз, клініка. Ускладнення тромбоза глибоких вен.	2
10	6	Поверхневий тромбофлебіт: локалізація, етіопатогенез.	2
11	6	Клінічна картина гострого тромбофлебіта. Класифікація тромбофлебітів, лабораторні дослідження та дифдіагностика.	2
12	6	Консервативне лікування тромбофлебіта	2
13	6	Оперативне лікування гострого тромбофлебіта.	2
14	6	Ускладнення тромбофлебіта, прогноз та профілактика.	2
15	6	Методи діагностики та лікування тромбоемболій судин брижі.	2

16	6	Клініка гострої артеріальної непрохідності судин. Види операцій при облітеруючому атеросклерозі	2
Курс 8. Амбулаторна хірургія			
1	8	Організація онкологічної допомоги в Україні	2
2	8	Профілактика злоякісних пухлин	2
3	8	Загальні принципи діагностики злоякісних пухлин	2
Курс 9. Торакальна хірургія			
1	9	Етіопатогенез ахалазії стравохода. Патологічна анатомія ахалазії стравохода	2
2	9	Клініка ахалазії стравохода. Методи діагностики ахалазії	2
3	9	Особливості течії ахалазії в залежності від стадії захворювання. Ускладнення ахалазії стравохода. Дифдіагностика ахалазії стравохода	2
4	9	Консервативне лікування ахалазії (балонна дїлатація). Техніка операцій при ахалазії стравохода	2
5	9	Класифікація дивертикулів стравохода. Ускладнення дивертикулів. Методи діагностики дивертикулів стравохода	2
6	9	Дивертикули Ценкера: клініка, діагностика, лікування. Пульсійні та тракційні дивертикули: діагностика, лікування	2
7	9	Клінічні прояви абсцеса та гангрен легенів. Ускладнення абсцесів та гангрен легенів	2
8	9	Клініка плеврита в залежності від його об'єму. Техніка торакоскопії при плевритах	2
9	9	Піопневмоторакс: клініка, класифікація. Рентгенологічне дослідження при піопневмотораксі. Невідкладна допомога при напруженому піопневмотораксі.	2
10	9	Показання до операції при гнійних захворюваннях легенів. Тимчасова оклюзія бронха при піопневмотораксі. Декортикація та торакопластика при емпіємі плеври	2
11	9	Бронхоектатична хвороба: клініка, діагностика. Ускладнення бронхоектатичної хвороби. Легенева кровотеча: клініка та діагностика	2
12	9	Показання до операції при гнійних захворюваннях легенів. Тимчасова оклюзія бронха при піопневмотораксі. Декортикація та торакопластика при емпіємі плеври. Методи діагностики сторонніх тіл та пошкоджень стравохода. Основні причини пошкодження стравохода. Симптоматика сторонніх тіл стравохода. Методи видалення сторонніх тіл стравохода	2
Курс 12. Хірургія серця та магістральних судин			
1	12	Діагностика травми магістральних судин грудей.	2
2	12	Хірургічна тактика при пораненнях магістральних кровоносних судин	2
3	12	Правила накладання кровозупиняючого джута	2
4	12	Тимчасове шунтування при травмі судин. Реконструкційні операції при пошкодженнях судин	2
5	12	Клініка та діагностика тромбоемболій легеневої артерії	2
6	12	Профілактика ТЕЛА.	2
7	12	Істинні аневризми кровоносних судин: етіологія, патологічна анатомія	2
8	12	Дифузні аневризми судин: клініка та діагностика, лікування	2
		Суміжні спеціальності (дисципліни) та додаткові програми	22
		ЗАГАЛОМ	280

III рік навчання

№ п/п	Код курсу	Тема	Годи-ни
Курс 3. Абдомінальна хірургія			
1	3	Етіологія і патогенез злоякісних пухлин	2

2	3	Біологічні особливості пухлинних клітин	2
3	3	Фактори, що модифікують канцерогенез і ріст пухлини	2
4	3	Клінічна картина при поліпозах товстої кишки.	2
5	3	Клініка та класифікація рака ободової кишки.	2
6	3	Ускладнення рака ободової та прямої кишок	2
7	3	Рентгенологічне дослідження рака ободової кишки.	2
8	3	Радикальні операції при раці ободової кишки.	2
9	3	Етапність операцій при раці ободової та прямої кишки.	2
10	3	Особливості підготовки хворих до операцій на товстій кишці.	2
11	3	Паліативні операції при раці ободової кишки	2
12	3	Хірургічні методи дослідження підшлункової залози	2
13	3	Класифікація злоякісних пухлин підшлункової залози.	2
14	3	Дифдіагностика рака підшлункової залози.	2
15	3	Клініка рака підшлункової залози в залежності від локалізації	2
16	3	Пухлини острівкового апарату підшлункової залози.	2
17	3	Ускладнення рака підшлункової залози.	2
18	3	Паліативні операції при раці підшлункової залози.	2
19	3	Доопераційна підготовка хворих	2
20	3	Післяопераційне ведення хворих та профілактика ускладнень	2
21	3	Малоінвазивні втручання при раці підшлункової залози.	2
22	3	Клініка ульцерогенної аденоми підшлункової залози	2
23	3	Діагностика аденом підшлункової залози	2
24	3	Техніка енуклеації аденоми	2
25	3	Лапароскопічна холедохоскопія	2
26	3	Пункційна холедохостомія, техніка виконання	2
27	3	Ведення післяопераційного періоду після малоінвазивних операцій.	2
28	3	Причини виникнення та класифікація кишкових нориць	2
29	3	Методи хірургічного дослідження при кишкових норицях	2
30	3	Трубчасті нориці, особливості течії	2
31	3	Губовидні нориці. Види, особливості клініки.	2
32	3	Тонкокишкові нориці: особливості течії в залежності від рівня	2
33	3	Товстокишкові нориці, повні та часткові	2
34	3	Консервативне лікування кишкових нориць	2
35	3	Передопераційна підготовка при норицях	2
36	3	Позачеревні методи закриття нориць	2
37	3	Внутрішньочеревні методи закриття кишкових нориць	2
38	3	Техніка резекції кишки, що несе норицю	2
39	3	Особливості ведення післяопераційного періоду. Ускладнення та прогнози після операції. Працездатність.	2
40	3	Доброякісні пухлини шлунка. Методи діагностики.	2
41	3	Особливості проявів поліпозних аденом шлунка.	2
42	3	Фіброми, міоми та ліпоми шлунка: клініка та діагностика.	2
43	3	Ускладнення доброякісних пухлин шлунка.	2
44	3	Хірургічна тактика при розповсюдженому поліпозі шлунка.	2
45	3	Клініка та діагностика пухлин ДПК	2
46	3	Клініка доброякісних пухлин тонкої кишки.	2
47	3	Ускладнення доброякісних пухлин тонкої кишки.	2
48	3	Методи спеціального дослідження при захворюваннях печінки	2
49	3	Непаразитарні кісти печінки: клініка, діагностика, ускладнення	2
50	3	Доброякісні пухлини печінки	2
51	3	Методи пункційного лікування кіст печінки під контролем УЗД.	2
52	3	Первинний рак печінки: клініка, діагностика.	2
53	3	Сучасні методи лікування рака печінки	2
54	3	Вторинний рак печінки, лікування.	2

55	3	Техніка операцій при раці печінки	2
56	3	Етіопатогенез ехінококоза печінки	2
57	3	Діагностика ускладнень ехінококоза печінки	2
58	3	Лікування ехінококоза печінки	2
59	3	Малоінвазивні втручання при ехінококозі печінки	2
60	3	Етіологія рака шлунка, передракові захворювання	2
61	3	Патологічна анатомія рака шлунка.	2
62	3	Метастазування рака шлунка.	2
63	3	“Малі ознаки” рака шлунка.	2
64	3	Клінічна симптоматика в залежності від локалізації пухлини та класифікація раку шлунку..	2
65	3	Лабораторні та інструментальні методи дослідження при раці шлунка.	2
66	3	Ознаки іоперабельності рака шлунка. Ускладнення.	2
67	3	Дифдіагностика рака шлунка. Діагностична лапаротомія.	2
68	3	Особливості резекції шлунка при раці	2
69	3	Субтотальна резекція шлунка (рак вихідного відділа)	2
70	3	Гастректомія (рак тіла або верхнього відділу малої кривизни)	2
71	3	Резекція кардії (рак кардії з переходом на стравохід)	2
72	3	Паліативні операції при раці шлунка.	2
73	3	Доброякісні пухлини жовчного міхура: особливості діагностики і лікування.	2
74	3	Доброякісні пухлини позапечінкових протоків: діагностика та лікування.	2
75	3	Первинний рак жовчного міхура: патогенез, патологічна анатомія.	2
76	3	Клінічна симптоматика рака жовчного міхура	2
77	3	Клінічні форми первинного рака жовчного міхура	2
78	3	Діагностика первинного рака жовчного міхура	2
79	3	Спеціальні методи дослідження при раці жовчного міхура	2
80	3	Хірургічна тактика при підозрі на рак жовчного міхура	2
81	3	Радикальні операції при раці жовчного міхура	2
82	3	Паліативні операції при раці жовчного міхура	2
83	3	Локалізація, патанатомія рака позапечінкових протоків	2
84	3	Клініка рака позапечінкових жовчних протоків	2
85	3	Діагностика рака позапечінкових протоків	2
86	3	Хірургічна тактика при раці позапечінкових протоків	2
87	3	Паліативні операції при раці позапечінкових протоків	2
88	3	Загальні принципи інтенсивної терапії в невідкладній хірургії. Визначення дефіциту ОЦК	2
89	3	Критерії об'єктивної оцінки і ступеню важкості хворого з гострою хірургічною патологією	2
90	3	Гемотрансфузії при гострій хірургічній патології. Корекція системної коагуляції критичних станів	2
91	3	Перша допомога хворим при хімічних опіках стравоходу та шлунку	2
92	3	Анатомо-фізіологічні особливості гастроезофагеальної зони	2
93	3	Класифікація гриж стравохідного отвору	2
94	3	Методи дослідження при грижах стравохідного отвору діафрагми.	2
95	3	Ковзна грижа стравохідного отвору: клініка, діагностика.	2
96	3	Параезофагеальна грижа: клініка та діагностика	2
97	3	Короткий стравохід: клініка та діагностика.	2
98	3	Ускладнення гриж стравохідного отвору	2
99	3	Показання до операції при грижах стравохідного отвору. Основні принципи хірургічного лікування гриж стравохідного отвору	2
100	3	Травматичні діафрагмальні грижі: клініка, діагностика, лікування.	2

101	3	Спеціальні методи діагностики патології діафрагми. Релаксація діафрагми: показання до операції.	2
Курс 4. Проктологія			
1	4	Методи обстеження прямої та ободової кишок. Техніка ректороманоскопії та колоноскопії.	2
2	4	Етіологія рака прямої кишки. Клініка та діагностика рака прямої кишки	2
3	4	Радикальні операції при раку прямої кишки	2
4	4	Етіологія неспецифічного виразкового коліту. Патоморфологічні зміни при виразковому коліті.	2
5	4	Блискавична, хронічна безперервна та хронічна рецидивуюча форми неспецифічного виразкового коліта	2
6	4	Діагностика, ускладнення виразкового коліта. Медикаментозне лікування та покази до оперативного лікування.	2
7	4	Клініка, діагностика та ускладнення хвороби Крона.	2
8	4	Техніка операцій при хворобі Крона	2
9	4	Кишкові нориці	2
10	4	Дифдіагностика кишкових нориць	2
11	4	Основні принципи лікування кишкових нориць	2
12	4	Хірургічне лікування кишкових нориць	2
13	4	Випадіння прямої кишки, клініка, етіологія	2
14	4	Методи лікування випадіння прямої кишки	2
15	4	Тактика хірурга при стриктурах прямої кишки	2
16	4	Ускладнення під час проктологічних операцій	2
17	4	Інтраопераційні ускладнення при проктологічних операціях	2
18	4	Ведення післяопераційного періоду у проктологічних хворих	2
Курс 5. Хірургічні захворювання ендокринних органів			
1	5	Мікро- та макроангіопатія при цукровому діабеті	2
2	5	Специфічні особливості діабетичної ангіопатії нижніх кінцівок	2
3	5	«Діабетична стопа»	2
4	5	Класифікація діабетичної стопи	2
5	5	Нейропатична інфікована стопа. Характеристика. Діагностика.	2
6	5	Ішемічна гангренозна стопа. Клініка, класифікація	2
7	5	Клініка ішемізованої стопи в залежності від стадії процесу	2
8	5	Дифдіагностика змін конфігурації стопи і гомілково-стопного суглобу	2
9	5	Методи діагностики стану артеріального кровотоку при діабетичній стопі. Рентгенографія ступнів та колінних суглобів	2
10	5	Показання до оперативного лікування діабетичної стопи	2
Курс 8. Амбулаторна хірургія			
1	8	Організація онкологічної допомоги в Україні	2
2	8	Етіологія та патогенез злоякісних пухлин	2
3	8	Організація онкологічної допомоги в Україні	2
4	8	Профілактика злоякісних пухлин	2
5	8	Загальні принципи діагностики злоякісних пухлин	2
Курс 9. Торакальна хірургія			
1	9	Класифікація раку легенів, шляхи метастазування, клініка. .	2
2	9	Спеціальні методи дослідження органів грудної клітки при діагностиці новоутворень	2
3	9	Основні види хірургічних втручань при раці легенів. Техніка лобектомії та пневмонектомії	2
4	9	Показання та протипоказання до променевої та хіміотерапії раку легень	2
5	9	Класифікація доброякісних пухлин легенів по анатомічному, гістологічному та клінічному принципу	2

6	9	Малоінвазивні операції при доброякісних пухлинах і кістах легенів	2
		ЗАГАЛОМ	280

5.4. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

6. ДОДАТКОВІ ПРОГРАМИ

Суміжні цикли дисциплін професійної підготовки

№	Назва програми	Обсяг програми (кількість годин, симуляційне навчання, тощо)
1.	Торакальна хірургія	72
2.	Трансплантологія	36
3.	Опіки та відмороження	72
4.	Хірургія серця та магістральних судин	36
5.	Невідкладна гінекологія	14
6.	Невідкладна урологія	14
7.	Дитяча хірургія	14
8.	Онкологія	72
9.	Травматологія та ортопедія	14
10.	Загальна патологія	14
11.	Нейрохірургія	14
	Разом	372

Додаткові програми

№	Назва програми	Обсяг програми (кількість годин, симуляційне навчання, тощо)
1.	Медицина невідкладних станів	72
2.	Військово-медична підготовка	8
3.	Військово-спеціальна підготовка	12
4.	Організація невідкладної медичної допомоги при надзвичайних ситуаціях	6
5.	СНІД і вірусні гепатити	6
6.	Особливо небезпечні інфекції	12
7.	Туберкульоз	6
8.	Клінічна імунологія	6
9.	Імунопрофілактика	6
10.	Протидія насильства в сім'ї	6
	Разом	140

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції.

Практичні заняття: бесіда, вирішення ситуаційних задач, відпрацювання практичних навичок з хірургічних навиків, тренувальні вправи з диференціальної діагностики найбільш поширених станів та захворювань. Опанування банком тестових завдань «Крок» згідно теми заняття.

Семінарські заняття: самостійна робота з рекомендованою основною та додатковою літературою, з електронними інформаційними ресурсами, обговорення запропонованих тем, демонстрація відповідних наочних засобів, підготовка доповідей.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ (У Т.Ч. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ІНТЕРНАТУРИ)

Заходи з оцінювання результатів проходження інтернатури складаються з:

- поточного оцінювання
- проміжного оцінювання
- підсумкового оцінювання (атестація)

Поточне оцінювання: здійснюється керівниками груп лікарів - інтернів шляхом контролю за рівнем оволодіння компетентностями, зазначеними у відомості обліку відвідувань та успішності.

Проміжне оцінювання здійснюється:

- кафедрою за результатами проходження освітньої частини програми підготовки в інтернатурі за кожним роком навчання;
- куратором лікарів - інтернів на базах стажування з метою перевірки ступеня оволодіння відповідними компетентностями по завершенню вивчення практичної частини програми підготовки в інтернатурі за кожним роком навчання.

Критерії проміжного оцінювання результатів проходження освітньої частини програми підготовки в інтернатурі

Оцінювання	Критерії оцінювання
Зараховано	Інтерн добре володіє матеріалом, активно обговорює та вирішує клінічні задачі, демонструє достатній рівень оволодіння компетентностями, висловлює свою думку з проблеми, демонструє клінічне мислення, володіє необхідними практичними навичками.
Не зараховано	Інтерн недостатньо володіє матеріалом, невпевнено обговорює та вирішує клінічні задачі, демонструє недостатній рівень оволодіння компетентностями (з суттєвими помилками), не демонструє клінічне мислення, погано володіє необхідними практичними навичками.

Результати проміжного оцінювання ступеня оволодіння відповідними компетентностями фіксуються у відомості обліку відвідувань та успішності та враховуються під час підсумкового оцінювання за шкалою відповідно до вимог програми підготовки в інтернатурі.

По закінченню строку підготовки в інтернатурі лікарі - інтерни проходять **підсумковий контроль** у формі атестації для визначення знань і практичних навичок за спеціальністю.

Підсумкове оцінювання (атестація) лікарів - інтернів включає:

- ліцензійний інтегрований іспит «Крок - 3»
- іспит з оволодіння практичними навичками та співбесіда зі спеціальності

До іспиту для визначення знань та практичних навичок допускаються інтерни, які повністю виконали програму підготовки в інтернатурі, склали тестовий контроль за тестами «Крок-3» у відповідності до критеріїв, затверджених МОЗ України.

Оцінювання результатів проходження інтернатури під час підсумкового контролю - іспит з оволодіння практичними навичками та співбесіда зі спеціальності

Оцінювання	Критерії оцінювання
Зараховано	Інтерн достатньо повно виконав всі завдання, чітко і логічно відповів на поставлені запитання. Достатньо глибоко і всебічно знає зміст теоретичних питань, володіє професійною та науковою термінологією. Логічно мислить і будує відповідь, використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичних завдань. Інтерн може при викладанні деяких питань допускати несуттєві помилки, які усуваються самим інтерном, коли на них вказує куратор. Також й при описі ходу оперативних втручань та маніпуляцій може припуститися несуттєвих неточностей. В цілому, інтерн без суттєвих помилок відповідає на всі поставлені питання, повно обґрунтовує свою точку зору, допускає незначні похибки в алгоритмі та техніці виконання навички, виправлені за вказівкою куратора.
Не зараховано	Інтерн не виконав завдання, у більшості випадків не дав відповіді на додаткові та навідні запитання куратора. Інтерн не опанував основний обсяг теоретичних знань, виявив низький рівень володіння професійною та науковою термінологією. Відповіді інтерна на питання є фрагментарними, непослідовними, нелогічними. Інтерн не може застосовувати теоретичні знання при аналізі практичних завдань. У відповідях має місце значна кількість грубих помилок. Інтерн при демонстрації практичних навиків не продемонстрував або припустився грубих помилок і похибок в хірургічних техніках.

9. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМИ

- Програма підготовки в інтернатурі
- Методичні розробки до лекційних занять
- Методичні розробки до практичних занять
- Методичні розробки до семінарських занять
- Мультимедійні презентації
- Електронний банк тестових завдань за підрозділами з дисципліни

10. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

I рік навчання

1. Військова хірургія з хірургією надзвичайних ситуацій / За ред. В.Я. Білого. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2004. – 324 с.
2. Вказівки з воєнно-польової хірургії. / За ред. Я.Л. Заруцького. – К.:СПД Чалчинська Н.В., 2014. – 396 с.
3. Діагностика і лікування метаболічного синдрому, цукрового діабету, предіабету і серцевосудинних захворювань. Методичні рекомендації. – Київ, 2009. – 40 с.
4. Ендокринологія. Підручник / За ред. А.С. Єфімова. — К.: Вища школа, 2004. — 494 с.
5. Ендокринологія. Підручник / За ред. П.М. Боднара. — Вінниця: Нова Книга, 2007. — 344 с.
6. Клінічна доплерівська ультрасонографія / За ред. Пола Л. Алана та ін. / пер. з англ. – Львів: Медицина світу, 2007. – 374 с.
7. Кривенко с.М., Климовицький В.Г., Рушай А.К., Донченко Л.І. Комплексне лікування хворих із множинними переломами кісток кінцівок: Навчальний посібник. – Донецьк: ТОВ «Наука», 2005. – 160 с.
8. Левенець В.М. Спортивна травматологія: (навчальний посібник / В.М. Левенець, Я.В. Лінько. – К.: Олімп. л–ра, 2008. – 215 с.
9. Лекції з госпітальної хірургії: Навч. посібник у 3 томах / За ред. проф. В.Г. Мішалова. – 2–е вид., доп. і переробл. – К.: Видавничий дім «Асканія», 2008. – том. 1. – 287 с.
10. Медико-соціальна експертиза тимчасової та стійкої непрацездатності: Навчально-методичний посібник/ Іпатов А.В., Науменко Л.Ю., Сергієні О.В., Кльованик В.А. і ін. – Д.: Друк. ДНУ, 2006. – 350 с.
11. Мішалов В.Г. Лекції з госпітальної хірургії. К.: Видавничий дім «Асканія», 2008. – Т. 3. – 494 с.
12. Невідкладна медична допомога: навчальний посібник//за ред.. Ф.С.Глумчера, В.Ф.Москаленка.–

К.: «Медицина», 2006. – 632 с.

13. Паньків В.І. Практична тиреоїдологія. — Донецьк: Видавець Заславський О.Ю., 2011. — 224 с.
14. Oncology – Онкологія. Підручник / І. Б. Щепотін, В. Є. Чешук, Л. В. Гривкова та ін.; за ред. проф. І. Б. Щепотіна, Р. Т. Еванса. – К.: Медицина, 2008. – 216 с.
15. Онкологія: Підручник. 3 видання, перероб. і доп. За ред. проф. Б.Т. Білинський К.: Здоров'я, 2004. – 528 с.
16. Орієнтовні терміни тимчасової непрацездатності при основних нозологічних формах захворювань і травм / Уклад. Л.Ю.Науменко, В.В.Чемирисов, В.А.Кльованик і ін. – Д.: Друк. ДНУ, 2006. – 138 с.
17. Радіонов Б.В., Савенков Ю.Ф., Дужий І.Д., Колабуха І.А., Хміль О.В. Торакопластика: монографія. – Дніпропетровськ: РВА «Дніпро–ВАЛ», 2007. – 181 с.
18. Рентгенодіагностика / За ред. В.І. Мілька. – Вінниця: Нова книга, 2005. – 352 с.
19. Скляренко Є.Т. Травматологія і ортопедія: підручник. – К.: «Здоров'я», 2005. – 384 с.
20. Торакальна травма: учбовий посібник для лікарів хірургічного профілю / [А.В.Макаров, В.Г.Гетьман, В.І.Десятерик та ін.]. – Кривий Ріг: СП «Міра», 2005. – 234 с.
21. Фелештинський Я.П. Післяопераційні грижі живота. – К.: ТОВ «Бізнес–Логіка» 2012. – 200 с.
22. Хірургія / За ред. Б.П. Лисенка, В.Д. Шейка, с.Д. Хіміча. – Київ, ВСВ «Медицина», 2010. – 712 с.
23. Хірургія / За ред. Л.Я. Ковальчука. – Тернопіль: ТДМУ «Укрмедкнига», 2010. – 1056 с.
24. Хірургія. Том 1 / За ред. Я.С. Березницького, М.П. Захараша, В.Г. Мішалова, В.О. Шідловського. – Дніпропетровськ: РВА «Дніпро–ВАЛ», 2006. – 443 с.
25. Хірургія. Том 2 / За ред. Я.С. Березницького, М.П. Захараша, В.Г. Мішалова. – Дніпропетровськ: РВА «Дніпро–ВАЛ», 2007. – 628 с.
26. Хірургія: підручник / За ред. проф. П.Г. Кондратенка. – К.: Медицина, 2009. – 968 с.
27. Швед М.І., Пасечко Н.В., Мартинюк Л.П. та ін. Клінічна ендокринологія в схемах і таблицях. — Тернопіль: ТДМУ «Укрмедкнига», 2006. — 344 с.
28. Щепотін І. Б., Ганул В. Л., Кліменко І. О. та ін. Онкологія. – К.: Книга плюс, 2006. – 496 с.

II рік навчання

1. Загальна хірургія: підручник Н.Д.Желіба, С.Д.Хіміч, І.Д.Герич - «Медицина», 2016.- 488 с.
2. Клінічна онкологія: Посібник для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації та лікарів-інтернів/ Б.О.Болюх, В.В.Петрушенко, А.А. Ткач та ін.; за ред. д.мед.н., проф. Б.О.Болюха.- Вінниця: ДП «ДКФ», 2012.-704 с.
3. Лекції з госпітальної хірургії в 3 томах. За редакцією професора В.Г. Мішалова. “Асканія”, Київ, 2008.
4. „Хірургія” , Підручник //М.П.Захараш, О.І.Пойда, М.Д.Кучер.- К.: Медицина, 2006.-656с.
5. Хірургічні хвороби: Підручник/За ред.проф.П.Г.Кондратенка.- Х.:Факт,2006.-816с.
6. Невідкладна військова хірургія. Українське видання.- «Наутилус». – 2015 – 467 с.
7. Симптоми і синдроми в хірургії/за ред. Проф. І.Д.Герича, С.Д.Хіміча.- 1. К.: ВСВ «Медицина».- 2016.- 304 с.
8. Радзіховський А.П., Бабенко В.І. Невідкладна хірургія органів черевної порожнини. Київ. “Фенікс”, 2002. – 319 С.
9. Хірургія дитячого віку / За ред.проф. В.І.Сушко.-К.Здоров'я.- 2002.-704 с.
10. Щепотін І.Б., Ганул В.Л., Кліменко І.О. та ін. Онкологія: Підручник для ВНЗ.- К.:Книга плюс. – 2006. – 496 с.
11. Кузін М.І. Хірургічні хвороби. М.: Медицина, 2004
12. Grubnik V.V., Kovalchuk O.L. / Essential surgery: training supply.-Ternopil: TSMU, 2010, 544p.
13. Batton E., De Blienx P., Gisondi M., Nabel E. / Emergency medicine, 2008, 2312p.
14. Fisher S., Josef E. / Mastery of surgery, 5th ed. 2006, 1765p.
15. Герич І.Д., Іфтодій А.Г., Більцан О.В. Хірургічні ускладнення ін'єкційної наркоманії: проблеми та особливості лікування.- Львів-Чернівці:»Букрек».- 2015, 488 с.
16. Діагностика та лікування хворих з рецидивними гастродуоденальними кровотечами виразкової етіології /В.О.Шапринський, В.В.Петрушенко, О.А.Камінський, І.В.Павлик.- Вінниця, 2009.- 222 с.
17. Хіміч С.Д. Довідник хірурга.- Л.: «Здоров'я», 2011, 208 с.

18. Езофагогастродуоденальна ендоскопія (за ред. В.П.Польового, І.Л.Насташенка).- Чернівці: Медуніверситет, 2012.- 268 с.
19. Перитоніт – одвічна проблема (за ред. В.П.Польового, В.В.Бойка, Р.І.Сидорчука).- Чернівці: Медуніверситет, 2012.- 376с.
20. Івашук О.І., Морар І.К., Бодяка В.Ю. Роль внутрішньоочеревної гіпертензії в перебігу гострого деструктивного панкреатиту.- Чернівці: «Місто», 2014.- 172 с.
21. Кришень В.П., Трофімов М.В. Клініко-патогенетичне обґрунтування лікувальної тактики при шлунково-кишкових кровотечах виразкового генезу.- Дніпропетровськ, 2013- 128 с.
22. Шальков Ю.Л. Кишкові шви та анастомози - Харків: «Колегіум», 192 с.

III рік навчання

1. Воєнно-польова хірургія: [практ. і навч. посібник] / Я. Л. Заруцький [та ін.]; ред. д-ра мед. наук проф. Я. Л. Заруцького, д-ра мед. наук проф. В. Я. Білого. - Київ: Фенікс, 2018. - 544 с.: рис., табл.
2. Воєнно-польова хірургія: підручник / Заруцький Я. Л. [та ін.]; ред. д-ра мед. наук, проф. Я. Л. Заруцького і акад. НАМН України, д-ра мед. наук, проф. В. М. Запорожана. - Одеса: Одес. медун-т, 2016. - 415 с.: рис.
3. Гінекологія / В. К. Ліхачов - Вінниця: Нова Книга, 2022. - 688 с.
4. Гнійно-септична хірургія. Навчальний посібник / С. Шаповвал. - Медицина. - 2019. - 192 с.
5. Гнойные заболевания пальцев и кисти / Горб Л. И., Зубаха А. Б., Лигоненко А. В., Черная И. А., Шумейко И. А., Стороженко А. В., Дигтярь И. И., Ярошенко Р. А. - Полтава. - 2019 - 124 с.
6. Гострі гнійні захворювання: анатомо-клінічне обґрунтування та основи хірургічної допомоги: навчальний посібник для студентів медичних факультетів вищих навчальних закладів III - IV рівня акредитації та лікарів-інтернів за спеціальністю 222 "Медицина" / О. А. Григор'єва, А. С. Писаренко, Е. Р. Скаковський. - Запоріжжя: ЗДМУ, 2018. - 75 с.
7. Декомпенсований цироз печінки / Русин В. І., Сипливий В. О., Русин А. В., Береснев О. В., Рум'янцев К. Е. - Ужгород, 2006. - 229 с.
8. Діагностика та моніторинг ендотоксикозу у хірургічних хворих: монографія / Годлевський А. І., Саволюк С. І. - Вінниця: Нова Книга, 2015. - 232 с.
9. Ендокринологія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / [Боднар П. М., Фомін П. Д., Шепетько Є. М. [та ін.]; ред. проф. Боднара П. М. - вид. 3, переробл. та допов. - Вінниця: Нова Книга, 2013. - 480 с.
10. Ендоскопічна хірургія: навчальний посібник для студентів старших курсів медичних закладів вищої освіти, лікарів-інтернів, резидентів, слухачів закладів післядипломної освіти, які готують фахівців у галузі "Охорона здоров'я" зі спеціальності "Хірургічні хвороби" / В. М. Запорожан [та ін.]; ред.: В. М. Запорожан, В. В. Грубнік. - Київ: ВСВ "Медицина", 2019. - 592 с.
11. Еталони практичних навичок зі спеціальності "Хірургія": навчальний посібник / Бобров О. Є., Паламарчук В. І., Тураєв П. І., Гвоздяк М. М., Мендель М. А. - К., видавничий дім "Асканія", 2011 - 157 с.
12. Загальна хірургія з клінічною психологією: підруч. для студентів вищ. мед. навч. закл. III - IV рівня акредитації / О. Є. Каніковський [та ін.]; ред. О. Є. Каніковського [та ін.]. - Вінниця: Рогальська І. О., 2015. - 589 с.: іл., табл.
13. Загальна хірургія: [підруч. для студентів ВНЗ] / [В. П. Андрущенко та ін.]; ред. проф.: Я. С. Березницького [та ін.]. - 2-ге вид. - Вінниця: Нова Книга, 2020. - 342 с.: рис., табл. - (Національний підручник).
14. Загальна хірургія: базовий підручник для студентів вищих медичних навчальних закладів IV рівня акредитації / М.Д. Желіба [та ін.]; ред. М.Д. Желіба. - 2-е вид., виправ. - Київ: ВСВ "Медицина", 2016. - 448 с.
15. Загальна хірургія: базовий підручник для студентів вищих навчальних закладів - медичних університетів, інститутів й академій / С. Д. Хіміч [та ін.]; ред.: С. Д. Хіміч, М. Д. Желіба. - 3-е вид., виправ. і доп. - Київ: ВСВ "Медицина", 2018. - 608 с.
16. Загальна хірургія: підручник / П. О. Герасимчук [та ін.]; ред. П. О. Герасимчук; Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України. - Тернопіль: ТНМУ "Укрмедкнига", 2020. - 696 с.: іл.
17. Загальна хірургія: підручник для студентів вищих навчальних закладів МОЗ України / В. П.

- Андрющенко [та ін.]; ред. Я. С. Березницький [та ін.]. - Вінниця: Нова Книга, 2018. - 344 с.: іл.
18. Інноваційні малоінвазивні технології в хірургічному лікуванні хронічних захворювань вен нижніх кінцівок: монографія / С. І. Саволук, В. А. Ходос, В. С. Горбовець, М. І. Музь, Р. А. Геращенко. - Київ - Вінниця: ПП Балюк І. Б. - 2020. - 146 с.
  19. Кваліфікація порушення встановленого законом порядку трансплантації органів або тканин людини: метод. рек. / [О. В. Процюк, Д. О. Алексєєва-Процюк]. К.: Нац. акад. внутр. справ, 2018. - 55 с.
  20. Керівництво з воєнно-польової терапії (спеціальна частина) / Г. В. Мясников. - К., 2015. - 256 с.
  21. Кисты и кистозные опухоли поджелудочной железы / Ничитайло М., Снопко Ю., Булик И. - К.: ЧАО Полиграфкнига, 2012. - 544 с.
  22. Клінічна трансфузіологія. Частина IV. Нормативно-правові аспекти гемо трансфузіології / ред. Польового В. П., Левченко О.М., Малигон О І., Загороднього В.В. // Одеса: Медуніверситет, - 2017. - 338 с.
  23. Клінічна доплерівська ультрасонографія / За. ред. Пола Л. Алана та ін. / пер. з англ. - Львів: Медицина світу, 2007. - 374 с.
  24. Медицина надзвичайних ситуацій. Організація надання першої медичної допомоги: підручник / Тарасюк В. С., Матвійчук М. В., Паламар І. В., Корольова Н. Д., Кучанська Г. Б., Новицький Н. О. - К.: "Медицина", 2011. - 526 с.
  25. Методи консервативної та хірургічної реабілітації у постраждалих з наслідками опіків: Навчальний посібник / Г. П. Козинець, Ю. М. Васильчук, В. Д. Пінчук [та ін.] - Київ, СП "Інтертехнодрук Поліграфсервіс", 2010. - 100 с.
  26. Методичні вказівки до практичних занять з хірургії (модуль 8): Навчальний посібник / Безродний Б. Г., Колосович І. В., Короткий В. М. [та ін.]; ред. Б. Г. Безродного - К.: ВПЦ "Експрес", 2017. - 614 с.
  27. Мініінвазивна хірургія ускладнених форм гострого калькульозного холециститу: автореф. дис. ... д-ра мед. наук: 14.01.2003 / Коломійцев Василь Іванович; Нац. акад. мед. наук України, ДУ "Нац. ін-т хірургії та трансплантології ім. О. О. Шалімова". - Київ, 2015. - 40 с.: табл.
  28. Наказ МОЗ України від 30.09.2013 р. № 838 "Про систему комбустіологічної допомоги в Україні".
  29. Невідкладна військова хірургія. / пер. з англ. - Київ, Наш Формат, 2015. - 568 с.
  30. Невідкладні стани в хірургії: навчальний посібник / К. М. Бобак, А. І. Бобак, В. В. Киретів, О. М. Парійчук, І. В. Сарахман, І. І. Романишин, Л. Б. Бандрівський, О. С. Брунарська; ред. Л. М. Ковальчука. - К.: ВСВ "Медицина", 2017. - 560 с.
  31. Неотложная урология Руководство для врачей / Белый Л.Е. - Харьков, Мед. Информ. Агенство, 2011. - 472 с.
  32. Онкологія: підручник / А. І. Шевченко, О. П. Колеснік, Н. Ф. Шевченко [та ін.]; ред. А. І. Шевченка. - Вінниця: Нова Книга, 2020. -488 с.

11. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://moz.gov.ua> – Міністерство охорони здоров'я України
2. www.ama-assn.org – Американська медична асоціація / AmericanMedicalAssociation
3. www.who.int – Всесвітня організація охорони здоров'я
4. www.dec.gov.ua/mtd/home/ - Державний експертний центр МОЗ України
5. <http://bma.org.uk> – Британська медична асоціація
6. www.gmc-uk.org- General Medical Council (GMC)
7. www.bundesaerztekammer.de – Німецька медична асоціація
8. <http://library.gov.ua/> - Національна наукова медична бібліотека України
9. <http://www.nbu.gov.ua/> - Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
10. <http://library.med.utah.edu/WebPath/webpath.html>